

פיקו"נ בשבת – דיני חולה שאין בו סכנה – דף 1

יסוד הדין – מה הותר לחולה שאין בו סכנה

1. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכט עמוד א
... וכדבר עולא בריה דרב עילאי, דאמר: **כל צרכי חולה נעשין על ידי ארמאי בשבת**. וכדבר המנוא, דאמר רב המנוא:
דבר שאין בו סכנה - אומר לנכרי ועושה.

2. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כב עמוד א
אמימר שרי למכחל עינא מנכרי בשבתא. איכא דאמרי: אמימר גופיה כחל עינא מנכרי בשבתא. אמר ליה רב אשי
לאמימר, מאי דעתך - **דאמר עולא בריה דרב עילאי: כל צרכי חולה עושין על ידי נכרי בשבת, ואמר רב המנוא:
כל דבר שאין בו סכנה - אומר לנכרי ועושה**. הני מילי - היכא דלא מסייע בהדיה, אבל מר - קא מסייע בהדיה, דקא
עמיץ ופתח! - אמר ליה: איכא רב זביד דקאי כותך, ושניי ליה: מסייע אין בו ממש.

3. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ס עמוד א
תניא, רבי מרינוס אומר: גונח (רש"י: המיילל מכאב לבו) יונק חלב בשבת (רש"י: משום רפואה ורפואתו חלב עז). מאי טעמא?
יונק - מפרק **כלאחר יד** (רש"י: שאין דרך בני אדם לינק אלא לחלוב ביד), **ובמקום צערא לא גזרו רבנן**. אמר רב יוסף: הלכה
כרבי מרינוס.

4. רמב"ם הלכות שבת פרק ב הלכה י (להבנת הב"י: מותר רק איסורי דרבנן שאינם דומים למלאכה¹ ואילו
לדעת המ"מ והטור בדעת הרמב"ם: הותרו כל איסורי דרבנן²)
חולה שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו על ידי גוי, כיצד אומרים לגוי לעשות לו והוא עושה לבשל לו ולאפות ולהביא
רפואה מרשות לרשות וכיוצא באלו, וכן כוחל עיניו מן הגוי בשבת אף על פי שאין שם סכנה, **ואם היו צריכים לדברים
שאינן בהן מלאכה עושין אותן אפילו ישראל**, לפיכך מעלין אזנים בשבת ומעלין אנקלי ומחזירין את השבר וכל כיוצא
בזה מותר.

5. רא"ש מסכת עבודה זרה פרק ב סימן י
... שמעינן מהכא דמה שהוא סכנת אבר אין מחללין עליו את השבת באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן מחללין...
והכא נמי **כל צרכי חולה נעשין על ידי עובד כוכבים בשבת ולא שני לן בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית
ביה מעשה**.

או שמא איכא לפלוגי בין חסרון אבר לחולה שאין בו סכנה. כדאמר (עירובין דף קב ב) אין מחזירין רטייה במדינה.
או שמא חזרת רטייה למכה ליכא חולה אלא חשש בעלמא ולהכי **לא שרינן ביה שבות דאית ביה מעשה**. וצ"ע.

6. שו"ת הרשב"א חלק ג סימן רעב
סכנת אבר וכן חולי שאין בו סכנה אף על פי ששוכב במטה מתוך חליו עושין מלאכה על ידי עכו"ם. והוא שלא
יהיה אותו עכו"ם גר תושב ולא עבדו של ישראל שאין בו אלא שבות אמירה בלבד... ודוקא שלא לעשות על ידיהן
איסורי תורה כבשול ואפיה וכיוצא בהן ואי נמי להביא להם דרך רשות הרבים אבל דברים שאין בהם אלא איסור
דרבנן עושין על ידיהן ואפי' על ידי ישראל.

7. הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף לט עמוד ב ד"ה 'ומהא שמעינן'
...ומיהו כי שרינן אפי' שבות ע"י ישראל ה"מ היכא דאיכא סכנת אבר, אבל חולה שאין בו סכנת נפש ולא סכנת אבר
נהי דשרי ביה מלאכה גמורה ע"י נכרי וכדאמרינן בפ' מפנין (דף קכט א) צרכי חולה נעשית ע"י נכרי בשבת אין
מתירין לו ע"י ישראל אפילו שבות של דבריהם. וראה לדבר מדאמרינן בפ' יום טוב שחל (דף כב א) אמימר שרא
למיכחל עינא מנכרי בשבת א"ל רב אשי מאי דעתך דאמר רב עולא בריה דרב עילאי כל צרכי חולה עושין ע"י נכרי
בשבת ה"מ היכא דלא קא מסייע בהדיה ומר הא קא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח ומשני מסייע אין בו ממש והרי
איסורו של כוחל אינו אלא מדרבנן כדאיתא בפרק המצניע (דף צד ב) ואפילו הכי לא שריא אלא ע"י [נכרי] היכא
דליכא אפילו סכנת אבר אלמא דחולה שאין בו סכנת אבר אין צרכיו נעשין אלא ע"י נכרי אבל לא ע"י ישראל כלל.

¹ בית יוסף אורח חיים סימן שכח [יז]:

"להרמב"ם כל שהוא דבר הדומה למלאכה או מידי דאיכא למיגזר ביה משום שחיקת סממנין אסור לעשות על ידי ישראל ולא
הותר [על ידי ישראל] אלא דבר שאינו דומה למלאכה ואינו נעשה על ידי סממנין".

² דרכי משה הקצר אורח חיים סימן שכח אות ח (על הבנת הב"י בהערה הקודמת):
"ואין דבריו מוכרחים לדחות על ידן פירוש המגיד משנה וכן נראה דעת הטור שפשט ספיקות הרא"ש מדברי הרמב"ם אם כן
דעתו כדעת המגיד משנה להקל וכתב בית יוסף (עמ' רצד ד"ה והרשב"א) וכן דעת הרשב"א דבחולה שאין בו סכנה מותר
לישראל לעבור שבות דרבנן דלא כהר"ן פרק שמנה שרצים שפסק להחמיר ולכן נראה לי דנקטינן לקולא מאחר דספיקא
דרבנן הוא כל שכן שנראה שרבו המתירין וכל שכן בסכנת אבר שמותר לחלל עליו שבות דרבנן כמו שכתב הטור שתמא וכן
כתבו הרא"ש פרק ב' דעבודה זרה (סי' י) והר"ן פרק שמנה שרצים (לט: ד"ה ומהא, וד"ה ונמצאת)".

8. מגיד משנה הלכות שבת פרק ב הלכה י

...וכבר נתבאר לך בדברי רבינו שכל שבות מותר בחולי שאין בו סכנה כיון שהוא חולי כולל כל הגוף בין שבות דאמירה לנכרי בין שבות הנעשה על ידי ישראל אבל באבר אחד כיון שאין בו סכנה לא הותר לישראל אפילו שבות גמור וזהו שלא התירו לכחול אלא מן הנכרי אף על פי שאין בכחול אלא משום שבות כנזכר פ' כ"ג אבל מלאכה גמורה בישראל לא הותרה אפי' בסכנת אבר אחד אלא בסכנת נפשות.

אבל הרמב"ן ז"ל חלוק בדין הראשון ואומר שלא התירו כל שבות בחולי שאין בו סכנה אלא דוקא שבות שיש בו שנוי ונעשה כלאחר יד אבל שבות הנעשה ע"י ישראל והוא נעשה כדרכו לא התירו והביא ראיה לזה ממה שאמרו פרק המילה (שם קל"ד) אין טורפין יין ושמן לחולה בשבת ר' שמעון ב"א אומר משום ר"מ טורפין והוא ז"ל פוסק כת"ק... ודעת הרשב"א ז"ל כדעת הרמב"ן ז"ל³.

9. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכח סעיף יז

חולה שנפל מחמת חליו למשכב ואין בו סכנה, הגה: או שיש לו מיחוש שמצטער וחלה ממנו כל גופו שאז אף על פי שהולך כנפל למשכב דמי (המגיד פ"ב), אומרים לא"י לעשות לו רפואה אבל אין מחללין עליו את השבת באיסור דאורייתא, אפילו יש בו סכנת אבר;

ולחלל עליו ישראל באיסור דרבנן בידיים:

יש מתירים אפילו אין בו סכנת אבר;

יש אומרים שאם יש בו סכנת אבר עושין ואם אין בו סכנת אבר אין עושין;

יש אומרים שאם אין בו סכנת אבר עושין בשינוי, ואם יש בו סכנת אבר עושין בלא שינוי;

יש אומרים אפי' יש בו סכנת אבר אין עושין לו דבר שהוא נסמך למלאכה דאורייתא, ודברים שאין בהם סמך מלאכה עושין אפילו אין בו סכנת אבר;

ודברי הסברא השלישית נראין⁴. הגה: מותר לומר לא"י לעשות תבשיל לקטן שאין לו מה לאכול, דסתם צרכי קטן כחולה שאין בו סכנה דמי (ר' ירוחם נ"ב ח"ט ורמב"ן ורשב"א). וכל שאסור לעשות ע"י ישראל, אפי' ע"י החולה בעצמו אסור; אבל כשעושה לו הא"י מותר לחולה לסייעו קצת, דמסייע אין בו ממש⁵. (ב"י גמ' ביצה דף כ"ב).

³ תורת האדם שער המיחוש

והכין פירוקא דמלתא, מיחוש שאדם חולה ממנו ונופל למשכב ואין בו סכנה התירו בו שבות שאין בו מעשה דהיינו אמירה לגוי. וכן התירו בו שבות דמלאכה הנעשית בשנוי. וזהו שאמרו דבר שאין בו סכנה אומר לגוי ועושה. ואמרו לענין חיה כל ל' אפילו אמרה צריכה אני אין מחללין עליה את השבת אלא עושין לה ע"י גוי בשבת. וזהו דאמימר כחל מגוי. ואמרינן נמי מפרק כלאחר יד הוא ובמקום צערא לא גזור רבנן מפני שהן נעשין בשנוי שלא כדרך המלאכות. אבל שבות שיש בו מעשה כלומר דבר הנעשה ע"י ישראל והוא נעשה כדרכו בחול לא התירו. וזהו אין טורפין יין ושמן לחולה משום דקעביד עובדין דחול. וזהו שהקשו על אמיר משום דעמיץ ופתח ועושה מעשה כדרך שעושה בחול החמירו כאן בשבות שיש בו מעשה ועובדין דחול. ולא החמירו בשבות דאמירה ולא בשבות דשנוי. וזהו דין אחד בחולה שאין בו סכנה כלל לא סכנה של מיתה ולא סכנה של אבר. ובכה"ג נמי אמרינן בפרק במה מדליקין (ל' א') אם בשביל החולה שיישן לא יכבה ואם כבה פטור אבל אסור, ואוקימנא בחולה שאין בו סכנה ור' שמעון היא, אף על גב דכבוי בשביל חולה לר"ש מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור עליה ואין בה אלא איסור של דבריהם, איסור לתתלה לא התירו בו שבות כדרכו משום חולי שאין בו סכנה, אבל חולי שיש בו סכנת אבר אחד אף על פי שאין הנשמה תלויה בו התירו בו כל שבות שבעולם. וזהו שאמרו הלכה מחזירין את השבר בשבת מפני שהוא סכנת ביטול אותו אבר שנשבר. וזהו עין שמרדה דסבור מינה דהיכא דשחיקי סמנין מאתמול כוחלין אותה מפני שהיא בתחלת אוכלא, ובדאי סכנת עורון הוא והותרה בו שבות אפי' ע"י ישראל. וזהו משפט שני.

אבל מיחוש שאין בו חולי ואין אדם חולה ממנו אלא מתחזק והולך כבריא בשוק, בזה לא התירו שבות כלל ואפי' ע"י גוי, ולא עוד אלא דברים שאין בהם משום מלאכה ולא כלום בעולם גזרו משום שחיקת סממנים. וזהו החושש בשנוי לא יגמע בהן את החומץ. ואמרו בפ' אין מעמידין (כ"ח א') תנא היכא דכיבי ל' טובא נמי חושש קרי ליה, כלומר כיון שאין אדם חולה מזה ואין בו סכנה כלל. וזהו החושש במתניו לא יסוך והחושש בגרונו לא יערענו בשמן. וזהו חמין ושמן חוץ למכה אבל לתוך המכה אסור. וזהו חזרת רטיה במדינה דאסור. וכולן גזירה משום שחיקת סממנין דאסור כדאמרינן בפרק במה בהמה (נ"ג ב'). וזו היא דרך שלישית.

⁴ כף החיים אורח חיים סימן שכ"ח אות קי:

שם. ודברי הסברא השלישית נראין. הב"ח פ' דקאי על הרמב"ם שהיא סברת י"א השלישי ולא חשיב דיעה ראשונה דהיינו יש מתירין וכו' אלא על ג' י"א קאי וכ"מ בלבוש אבל הט"ז ס"ק י"ב והמ"א ס"ק י"ד השיגו עליו וכתבו דקאי על הרמב"ן שהוא דיעה שלישית שאם אין בו סכנת אבר עושין בשינוי וכו' יעו"ש. וכן הסכים א"ר או"ט וכתב שכ"ה דעת המי"ט והצל"ד ומסקנת הטור יעו"ש. וכ"כ התו"ש או"ט כ"א (אלא שלמד זכות על הלבוש והב"ח יעו"ש) וכ"ה דעת הגר"א והמש"ז או"ט יו"ד. וכ"פ ח"א כלל ס"ט או"ט י"ב. וכ"כ האחרונים.

⁵ אגלי טל, מלאכת טוחן, סעיף כ:

10. משנה ברורה סימן שכח ס"ק קב
...דכאיב ליה טובא שמצטער כל גופו וכדלעיל בסי"ז [ח"א] ועיין שם לעיל דע"י ישראל מותר דוקא ע"י שינוי אך הח"א
מסיק שם דאם א"א בשינוי מותר שלא בשינוי.

11. כף החיים אורח חיים סימן שכ"ח אות קיא-קיב
קיא) שם. ודברי הסברא השלישית נראין. וה"ה ע"י עכו"ם דמותר לכ"ע. הגר"א. **ואם א"א ע"י שינוי ולא ע"י עכו"ם
מותר לעשות כדרכו. ח"א שם.**

קיב) וכל דבר שמותר לעשות ע"י ישראל בחולי שאב"ס נ"ל דאפי' יכול לעשות ע"י עכו"ם מותר, ח"א שם או' י"ג. מיהו
במ"א סס"י זה משמע דאם אפשר יותר טוב שיעשה ע"י עכו"ם יעו"ש:

שינוי בדאורייתא לחולה שאין בו סכנה

1. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ס עמוד א
תניא, רבי מרינוס אומר: גונח (רש"י: המיילל מכאב לבו) יונק חלב בשבת (רש"י: משום רפואה ורפואתו חלב עז). מאי טעמא?
יונק - מפרק **כלאחר יד** (רש"י: שאין דרך בני אדם לינק אלא לחלוב ביד), **ובמקום צערא לא גזרו רבנן**. אמר רב יוסף: הלכה
כרבי מרינוס.

2. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תצו
אין חילוק בין ראשון לשני אלא לענין מת, וכן לכחול את העין; הגה: או שאר חולי שאין בו סכנה (ר"ן פרק אין צדיו) ואף על פי
שאסור בראשון אלא על ידי א"י אם אין בו סכנה, בשני מותר אפילו ע"י ישראל, חוץ מיו"ט שני של ראש השנה דשני
ימים קדושה אחת אריכתא הן. הגה: ודוקא שבות דרבנן דומיא דמכחל עינא, אבל אם מלאכה אסור לישראל לעשותו אפילו ביו"ט שני
(ר"ן פרק אין צדיו והמגיד פ' ראשון).

- משנה ברורה סימן תצו ס"ק ח

(ח) אסור לישראל וכו' - ואפילו חש בכל גופו נמי אסור ע"י עצמו.

- שער הציון סימן תצו ס"ק ט

ועל ידי שינוי יש לעיין, דהנה ביום טוב ראשון בודאי יש להחמיר כיון שהוא דאורייתא כמו בשבת, [ואף דמצינו שהתירו
חכמים לגונח שיונק חלב בשבת משום דהוי **מפרק כלאחר יד** ובמקום צערא לא גזרו, יש לומר התם דאין דרכו של
מפרק בכך **לא חשיבא מלאכה כלל וגרע הדבר מסתם שינוי בעלמא**], אכן לענין יום טוב שני שהוא דרבנן אפשר
שיש להקל לגבי חולי שאין בו סכנה, וצריך עיון.

3. אגלי טל, מלאכת טוחן, אות לח סק"י

...ובאמת הרמב"ן מתיר אפי' מלאכה ע"י שינוי. ועוד דבזה ודאי אין מחלוקת מהר"ן דהיינו הא דפ' המצניע [צד]:
בצפורן שפירשה רובא מתירין במקום צער להסירן ביד והיינו לעשות השבות בשינוי ואפי' בלא חולה רק משום צער
בעלמא. והובא שם בש"ע סעיף ל"א.

4. אגלי טל, מלאכת טוחן, סעיף יח

היה מצטער הרבה מאד עד שנחלש ממנו כל גופו אעפ"י שהולך על רגליו ולא נפל למשכב. ואין צריך לומר שנפל
למשכב אף שאין בו סכנה כלל לשום אבר. הרי זה מותר לעשות לו כל צרכי רפואתו ע"י עכו"ם. ואפי' דבר שהוא
מלאכה גמורה מן התורה כגון לבשל או לאפות לו... וכן מותר לישראל לעשות לו אפי' מלאכה גמורה של תורה ע"י
שינוי⁶...

כל שאמרנו שמותר להתרפאות על ידי עכו"ם, מותר לישראל לסייעו מעט. כגון שהעכו"ם כוחל לו עינו, מותר לו לעמוץ ולפתוח
ואפי' לסייעו במלאכה דאורייתא שמסייע אין בו ממש. בד"א כשהיה הגוי יכול לעשות בלבדו בלא סיוע הישראל. אבל אם א"א לו
לעשות בלתי סיוע הישראל אסור אף לחולה עצמו לסייעו.

כף החיים אורח חיים סימן שכ"ח אות קטו-קטז:

קטו) שם. בהגה. מותר לחולה לסייעו קצת וכו' היינו שבלא"ה נמי מתעבדא אלא שמסייע מעט כגון עכו"ם שכוחל העין וישראל
סוגר ופוחת העין שייכנס בו הכחול אבל אם אינו יכול לעשות בלתי הישראל אסור ואפי' במלאכה דא' מסייע אין בו ממש. מ"א
ס"ק ט"ז תו"ש או' כ"ג וכתב ודלא כעו"ש. ר"ז או' כ"א. ועיין לעיל או' י"ט:

קטז) שם בהגה מותר לחולה לסייעו וכו' לאו דוקא חולה וה"ה אחר מותר לסייע ט"ז ס"ק י"ג א"ר או' י"ז, מש"ז או' י"ג ר"ז שם.
⁶ יש לציין שללא שינוי, החמיר האגלי טל בחולה שאין בו סכנה אפילו בשבות דרבנן, כל שיש בו מעשה (לאפוקי שבות דאמירה
לנכרי והנאה ממלאכת נכרי. כדלעיל).

- ילקוט יוסף שבת ד סימן שכח - דיני חולה שאין בו סכנה בשבת סעיף יא

יא. יש אומרים שמותר לעשות לצורך חולה שאין בו סכנה גם מלאכות האסורות מן התורה אם עושה אותן בדרך שינוי, שמאחר והמלאכה נעשית בדרך שינוי אין בזה איסור אלא מדרבנן, ונחשב כאיסורי שבות המותרים לצורך חולה שאין בו סכנה. ויש אומרים שלא התירו אלא במלאכות האסורות מדרבנן, אבל במלאכות האסורות מן התורה, גם אם עושה אותן בדרך שינוי אין להתיר. והמיקל בזה במקום שאי אפשר בדרך אחרת, יש לו על מה שיסמוך⁷.

גדר חולה שאין בו סכנה

1. שו"ת הרשב"א חלק ג סימן רעב

חושש חולי בעלמא שאינו נופל למשכב אסור לעשות מלאכה אפי' על ידי עכו"ם דצרכי חולה אמרו ולא צרכי החושש ואפי' איסורין דרבנן.

2. מגיד משנה הלכות שבת פרק ב הלכה י

חולה שאין בו סכנה עושין לו כל צרכיו ע"י נכרי כיצד אומרים וכו'. מימרא פ' מפנין (שבת דף קכ"ט) ופירוש דוקא בדבר שיש בו ממנו חולי לכל גופו של אדם כגון חיה ל' יום וכגון לכחול העין בסוף האוכלא שהוא נופל למשכב או מצטער וחולה ממנו.

אבל חושש והוא מתחזק והולך כבריא אין מתירין לו אפילו שבות דדבריהם ואפילו ע"י נכרי.

ולא עוד אלא דברים שאין בהם מלאכה ולא כלום בעולם גזרו משום שחיקת סמנין ע"כ כתב הרשב"א ז"ל בשם הרמב"ן ז"ל ודברים ברורים הם יתבארו בדברי רבינו פ' כ"א:

3. הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף לט עמוד ב ד"ה 'ומה שמעין'

ומסתברא דכי שרינן להו לומר על ידי נכרי ה"מ בחולה שהוא נופל מחמת חליו למשכב אבל במיחוש שאדם מתחזק בו והולך כבריא לא ולא עוד אלא אפילו דברים שהם מותרין לבריאים אסורין לו כל היכא שמעשיו מוכיחין שלרפואה הוא מתכוין וזו היא ששינוי [דף קיא א] החושש בשינוי לא יגמע בהן את החומץ ואמרינן נמי בפרק אין מעמידין [דף כח א] דאפילו היכא דכייבי ליה טובא חושש קא קרי ליה לפי שדבר זה אינו חולי אלא מיחוש בעלמא⁸.

4. רמ"א על השולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רעו סעיף א

הגה: או לצורך קטנים דהוא כחולה שאין בו סכנה (מרדכי פ"ק דשבת).

⁷ ילקוט יוסף שבת ד הערות סימן שכח - דיני חולה שאין בו סכנה בשבת אות יב

כי פשטות דברי הרמב"ן בתורת האדם (מה"ק דף ד' עמוד א') מורים שאפילו מלאכה דאורייתא שרינן כשעושה כלאחר יד, שכתב, מפרק כלאחר יד הוא ובמקום צערא לא גזרו רבנן וכו', וכן התירו בו שבות דמלאכה הנעשית בשינוי. ע"כ. ומשמע דכל שעושה מלאכה דאורייתא בשינוי שרי לחולה, כיון דסוף סוף הוא איסור דרבנן. ואין לומר דהרמב"ן איירי לענין גונח יונק בלבד, ודוקא גבי חליבה כתב להתיר בשינוי, משום דחליבה הוי איסור דרבנן, ושרי בשינוי, ולטעמיה אזיל במה שכתב בחידושו לשבת (קמ"ד ב), דזה אינו, דממה שכתב "וכן" התירו בו שבות דמלאכה הנעשית בשינוי, משמע דלא איירי דוקא בגונח יונק, אלא בכל מלאכה הנעשית בשינוי, וקרי ליה שבות מפני שעושה אותה בשינוי, וזה כוונתו שבות דמלאכה הנעשית בשינוי, וממילא מתיר אף איסורי תורה לעשותם בשינוי לצורך חולה שאין בו סכנה. וכן משמע באגלי טל (אות לח סק"י, דף צג ע"ב) בדעת הרמב"ן. וכן הבין בדעתו בספר אור לציון חלק ב' (עמוד רנה הערה ד'). ע"ש...

ובאמת שכן פסק לדינא בשלחן ערוך הגאון רבי זלמן (סימן שכח סעיף יט) **שעל - ידי שינוי מותר לעשות אפילו מלאכה גמורה**, כגון הגונח שמותר לו לינק בפיו, שכיון שמשנה בעשייתה אינה אסורה אלא מדברי סופרים. ע"ש. **ונמשך אחריו בקצות השלחן** (דין חולה שאין בו סכנה אות ד'). וכן כתבו בתהלה לדוד (שם ס"ק כב), ובספר נזר ישראל (סימן כה סעיף כז). ע"ש. **גם בשו"ת שבט הלוי חלק ח' (סימן צג) פסק להקל על פי דברי הגאון רבי זלמן**, והוסיף שכן כתב גם כן במנחת פיתים להגר"א אריק, אלא שהוסיף שכל זה כשאי אפשר לעשות על - ידי שבות בשינוי. ע"ש. גם בספר אור לציון חלק ב' הנ"ל, כתב, דכשאינו גוי מותר לישראל לעשות אף מלאכה דאורייתא כלאחר יד, וכדמוכח מדברי הרמב"ן בתורת האדם, וראה בש"ע הגר"ז, ובאגלי טל [הנ"ל]. ע"כ...

וראה מה שפירש בזה בשו"ת יביע אומר חלק ה' (חלק אורח חיים סימן לג אות ג'). והביא שם מדברי הראשונים הנז' דשאני גונח דהוא שבות כלאחר יד וקיל טפי משאר שבותים, ולכן שרי אפילו על - ידי ישראל לצורך חולה שאין בו סכנה... **וכבר כתבו כן כמה ראשונים דשבות כלאחר יד קיל טפי משאר שבות**, וכדמוכח מפירוש רש"י הנ"ל, ותוספות והרא"ש והריב"ש...

ולענין דינא הצעתי הדברים בפני מרן אמו"ר שליט"א, והשיב לי, דאף - על - פי שפשט דברי מרן מורים דאיירי באיסורי שבות, מכל מקום המיקל גם במלאכות דאורייתא לעשותן בשינוי, יש לו על מה שיסמוך.

⁸ והביא (הר"ן, שם, ד"ה 'ונמצאת') את סיכום הדין וכתב שכן שיטת הרמב"ן:

ונמצאת למד דחולה שיש בו סכנה כל צרכיו נעשין ע"י גדולי ישראל אין בו סכנת נפש אלא סכנת אבר צרכיו במלאכות דאורייתא נעשין על ידי נכרי ובשל דבריהם אפי' ע"י ישראל אין בו אפי' סכנת אבר אלא חולי בעלמא צרכיו נעשין על ידי נכרי ואפי' במלאכות של תורה אבל לא ע"י ישראל אפילו בשל דבריהם. מיחוש בעלמא כגון חושש בשינוי וכיוצא בו אין מתירין לו כלום ולא עוד אלא אפילו דברים המותרין לבריא אסורין לו כל שמעשיו מוכיחין שהוא מתכוין לרפואה זהו דעת הרמב"ן ז"ל בדברים הללו בספר תורת האדם.

5. משנה ברורה סימן רעו ס"ק ו
קטנים - היינו אם צריכים הרבה אבל בלא"ה לא.

6. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמ עמוד א (מהלך כבריא שאם לא יטופל יפול למשכב)
...דתיניא: אין שורין את החלתית לא בחמין ולא בצונן, רבי יוסי אומר: בחמין - אסור, בצונן - מותר. למאי עבדי ליה -
ליוקרא דליבא. רב אחא בר יוסף חש ביוקרא דליבא, אתא לקמיה דמר עוקבא. אמר ליה: זיל שתי תלתא תיקלי
חילתתא בתלתא יומי. אזל אישתי חמשא בשבת, ומעלי שבת. לצפרא אזל שאל בי מדרשא, אמרו ליה: תנא דבי רב
אדא, ואמרי לה - תנא דבי מר בר רב אדא: שותה אדם קב או קביים - ואינו חושש. אמר להו: לשתות - לא קמיבעיא
לי, כי קא מיבעיא לי - לשרות, מאי? אמר להו רב חייא בר אבין: בדידי הוה עובדא, ואתאי שאילתיה לרב אדא בר
אהבה, ולא הוה בידיה. אתאי שאילתיה לרב הונא, ואמר: הכי קאמר רב שורה בצונן ומניח בחמה. כמאן דשרי? -
אפילו למאן דאסר, הני מילי - היכא דלא אישתי כלל, אבל הכא כיון דאישתי חמשא ומעלי שבתא, אי לא שתי
בשבת - מיסתכן.

- חידושי הר"ן (מיוחס לו) מסכת שבת דף קמ עמוד א
אי לא שתי בשבת מסתכן, וא"ת למה לי שורה בצונן ומניחה בחמה בפושרין גופייהו לישתרי כיון דמסתכן, וי"ל דאין
הכי נמי אבל כיון דסגי לי' בחמה לא שרי פושרין דכמה דאפשר לשנויי משנינן, ומיהו **טעמא משום דמסתכן הוא הא**
אינו מסתכן לא שרי' שריי' אף על גב דבשריי' גופה ליכא אלא איסורא דרבנן דשלא יעשה כדרך שהוא עושה
בחול, ואף על גב דהתם בכתובות פרק אף על פי גבי גונח יונק חלב כדרכו שרי' איסורא דרבנן אפי' ליכא סכנה משום
צערא גרידא, י"מ דהא יהיב טעמא התם משום דהוי מפרק כלאחר יד, ולדידי קשיא דמ"מ במפרק כלאחר יד איסורא
דרבנן מיהא איכא, וי"מ דמסתכן דהכא לאו דוקא אלא מצטער מחמת חליו כי הך דהתם ותרואייהו בחולה שאין
בו סכנה.

- אגלי טל, מלאכת טוחן, אות נב
יום החמישי ויום הששי בשבת וכו'. מכילתין ק"מ בבעיא דלשרות החלתית בפושרין לאחר ששתה יום חמישי וששי.
דאמר לי' שורה בצונן ומניחו בחמה. ואפי' מאן דאסר ה"מ היכי ללא אשתי כלל. אבל הכא כיון דאשתי חמשא ומעלי
שבתא אי לא אשתי מסתכן. והרמב"ם פכ"ב ה"ז גורס: **'אם לא ישתה יחלה', ואזיל לטעמי' דמתיר שבות ע"י**
ישראל במקום חולי כנ"ל ס"ק ל"ח שיטת הרמב"ם.

- ילקוט יוסף שבת ד סימן שכח - דיני חולה שאין בו סכנה בשבת סעיף יג
יג. חולה שאין בו סכנה נחשב מי שנפל למשכב מחמת מחלה, ואין במחלה זו סכנת נפשות, או מי שיש לו מיחוש
שמצטער עד שחלה כל גופו, מאותו מיחוש. **וכן כל מי שמתהלך כבריא אבל עלול להסתכן או ליפול למשכב אם**
לא יקבל בעוד מועד את הטיפול הדרוש, כגון חולי קצרת, או הסובלים ממחלת לב שאינה מסוכנת, או חולים במחלת
הנפילה [כשאין נשקפת להם סכנה], וכן יולדת מיום השמיני ללידה עד סוף שלושים יום מהלידה, וכן תינוק.

7. שמירת שבת כהלכתה פרק לג – דיני חולה שאין בו סכנה

מיהו חולה שאין בו סכנה

א. לחולה שאין בו סכנה נחשב:

- א. מי שנפל למשכב מחמת חוליו.
- ב. הסובל מחום למעלה מן הרגיל אצלו ... ואפילו לא נפל למשכב, אבל כרגיל אין יוצאים מפתח הבית מחמת מחלה זו.
- ג. הסובל מכאב עד שנחלש כל גופו, ואפילו לא נפל למשכב, כגון הסובל ממיגרנה.
- ד. המתהלך כבריא, אבל עלול ליפול למשכב אם לא יקבל טיפול בעוד מועד (גם אם לא נשקפת כל סכנה לחייו), כגון חולה קצרת (אסטמה), סכרת או דלקת פרקים.
- ה. מי שקיימת אצלו סכנת אבר, והוא שברור כי לא תתפתח מזה כל סכנת חיים, כגון שבר-עצם שאינו פתוח באצבע, מקום שאין בו חשש סכנה אם יושהה הטיפול עד הערב... וכן אם לדעת רופא אין לחשוש להחמרת מצב החולה שתסכן את חייו, אם הטיפול יושהה עד הערב...
ו. הסובל מדלקת עיניים...
ז. יולדת מן היום השמיני ללידתה עד סוף שלושים יום ללידתה...
ח. ילד קטן.